

ÇAĞDAŞ TÜRK RESMİNDE İMGE SEMBOL BAĞLAMINDA KÜLTÜREL KİMLİK ETKİLEŞİMLERİ

CULTURAL IDENTITY INTERACTIONS IN THE CONTEXT OF IMAGE AND SYMBOL IN CONTEMPORARY TURKISH PAINTING

Ahmet Hakan Yılmaz*, Betül Serbest Yılmaz**

Öz

1950 sonrası Çağdaş Türk resim sanatı, batı tarzı resme geçiş sürecini tamamlayarak siyasi, felsefi, kültürel, sosyal ve edebi değişimlerin birikimlerini görselleştiren eserler ile dikkat çekmektedir. Bu süreçte sanatçıların kültürel değerlerini, bakış açılarını, sosyal değişimlerin içerisinde görselleştirildiği yapıtlar üzerinden anlamlandırıldığı görülmektedir. Sanatçılar içerisinde yaşadıkları toplumun siyasi, ekonomik, kültürel değişimlere bağlı olarak yönünü çevirdiği çağdaş yaşamda, bireysel ve toplumsal olarak bütün dinamikleriyle oluşturmaya çalıştığı kimlikle öncü konumundadırlar. Bu nedenle Türk toplum yapısının kimliğini anlamada çağdaş Türk resim sanatında kimlik arayışlarının incelenmesi, kültür öğeleri ile açıklanmasını da önemli kılmaktadır. Türk resmine özgün nitelik kazandırmak ve gelenekten beslenerek milli bir sanat oluşturma çabalarına yön veren sanatçıların kimlik arayışları ve kültür öğelerinin incelenmesi, bu süreçte geleneksel etkileşimin ne olduğunu ve Türk resminde ulusal sanat arayışları ile geleneksel kaynaklar arasındaki ilişkilere yönelik bilgilerin ortaya konulması çalışmanın amacını oluşturmakta ve önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Türk Resmi, Kültür, Sanat, Modern Sanat, Geleneksel Sanat.

Abstract

Contemporary Turkish painting after 1950 completes the transition to western style painting and draws attention with works that visualize the accumulation of political, philosophical, cultural, social and literary changes. In this process, it is seen that artists interpret their cultural values, perspectives, and social changes through works in which they are visualized. Artists are in a pioneering position with the identity they try to create individually and socially with all their dynamics in contemporary life, where the society they live in changes its direction depending on political, economic and cultural changes. For this reason, examining the search for identity in contemporary Turkish painting art and explaining it with cultural elements makes it important to understand the identity of the Turkish social structure. The aim of the study is to examine the identity searches and cultural elements of the artists who direct their efforts to give Turkish painting a unique quality and to create a national art by feeding on tradition, what the traditional interaction is in this process, and to reveal information about the relations between the search for national art and traditional sources in Turkish painting and is considered important.

Keywords: Contemporary Turkish Painting, Culture, Art, Modern Art, Traditional Art.

Araştırma Makalesi // Başvuru tarihi: 06.04.2024- Kabul tarihi: 27.06.2024

* Dr. Öğr. Ü., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Resim Bölümü, manasmeram@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3384-3480>, Karaman/TÜRKİYE.

** Dr. Öğr. Ü. Betül Serbest YILMAZ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları bölümü, betul.serbest@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8861-9403>, Karaman/TÜRKİYE.

1. Giriş

Sanatçı içerisinde yaşadığı toplumdan ve toplumun kültürel belleğinden ayrı konumlanmamış, kurduğu sosyal çevrenin maddi ve manevi değerleriyle etkileşimde bulunmuş, bireysel yaşamına ait birikimleri ile kültürel öğelerini kimi zaman karşıt konumlandırırken kimi zamanda, katılarak toplumda öncü konumda yer almıştır.

Türk resmine özgün nitelik kazandıran sanatçıların da aynı ilişki içerisinde eserlerini ürettikleri bilinmektedir. Tanzimat'la başlayan batılılaşma sürecinde, özellikle Cumhuriyet sonrası Türk resim sanatında bu ilişki; milli bir sanat dili geliştirerek evrensel sanata yol alan bir dil oluşturmayı amaçlayan sanatçıların çalışmalarında görülmektedir. 1950 sonrası çağdaş Türk sanatı tüm bu birikimlerin aşılma teknik, malzeme ve plastik sanatın yeni enstrümanları ile biçimlendiği arayışlarla dikkat çekmektedir. Bu arayışların başında kuşkusuz kimlik arayışları ve kimliğin oluşmasında etkin olan kültür öğeleri gelmektedir.

Çalışma, çağdaş Türk sanatçıların kimlik arayışlarını dolaylı ya da dolaysız etkileyen kültür öğelerini ele alan ve bu öğeleri görselleştiren sanat eserleri üzerinden ortaya konmasını amaçlamaktadır. Çağdaş Türk sanatında bilinen yaygın örnekleri ile dikkat çeken sanatçıların eserleri analiz edildiğinde ortaya konan çabaların belli bir süreçten geçtiği, yeni yaklaşım ve anlayışlara yol açtığı görülmektedir. Konun ele alınışına temel olacak çağdaş yaklaşımlar geçirdiği evrelerle de ele alınarak aynı zamanda sanatçıların kimlikli yaklaşımı ile değerlendirilmelidir.

1950'li yıllara kadar olan süreç ile sonrasında yaşananla gelen sosyo-kültürel değişimlerin çağdaş Türk sanatında ne şekilde yer aldığı seçili sanatçıların eserleri üzerinden ele alınmıştır. Böylece Tanzimat'la başlayan değişim ve Cumhuriyetle gelişen çağdaşlaşma süreci çalışmaya temel teşkil ederken, açılan yeni başlıkla kültür öğeleri yine çağdaşlaşma sürecinde açıklanarak çalışmanın kapsamındaki yerini almıştır. 1950 sonrası çağdaş Türk resminde sanatçıların kimlik arayışları ve kültür öğelerinin incelenmesi bu kapsamda ele alınırken, analiz edilen sanat eserleri 1950 sonrası dönemin siyasi, edebi, felsefi görüşleri paralelinde farklı anlatım dilini benimseyen sanatçıları arasından seçilmiştir.

Başta Tanzimat ve Cumhuriyet Dönemleri olmak üzere batılılaşma süreci, modernleşme idealiyle şekillenirken, kültürel ve toplumsal bir değişime de yol açmış, çağdaş Türk sanatçısı konumlandığı bu yeni durumda eserleri ile ve gelenekten gelen kimlikli üslubu ile yapıda yer almıştır. Bu durumda geleneği ve kimliği oluşturan kültür öğelerinin belirlenmesi zorunlu görülmüştür.

Kaynakların belirttiği tanım ve kavramlarla kimlik ve kültür öğeleri açıklanarak sanat eserleri ve sanatçı üzerinden ele alınması bir başlık olarak değerlendirildiğinde çalışmada tüm bu belirteçlerin ortaya konması “çağdaş” kavramının kültür öğeleri ve evrildiği süreç içerisinde, özellikle 1950 yıllarına kadar olan gelişmeler önemli görülmektedir.

Aynı çağda yaşayan, aynı çağın anlayışı ve koşullarını kabul etmiş kişi ve toplumların tanımlanmasında kullanılan “çağdaş” tanımı öncü anlamı ile ulaşılması gereken bir hedef olarak bilinmektedir. Belirli bir zaman ve aralığa sığdırılmayan tanım kendini yenileyen göreceli bir kavrama oturmaktadır. Aynı şekilde bir ekonomik, siyasal ya da kültürel yapı ile de sınırlandırılmayacağı için önü açık, birçok yönü kapsayan bir kavram olarak görülmektedir. Bu nedenle çağdaş Türk sanatının temellendirilmesinde batılılaşma hareketlerini çağdaşlaşmanın başlangıcı olarak görmek bir yanılgı olarak görülmektedir. Güncel sanat pratiklerini güncel hayatın içerisinden ve bağlantılı kaynakların irdelenmesinden daha çok sanatçının kültürel kimlik yapısının sanata yansması ile açıklandığında çağdaş Türk sanatı daha iyi anlaşılacaktır (Tansuğ, 1997:23).

1950 Sonrası Türkiyede Çağdaş Sanat

18. yüzyılın ikinci yarısından sonra başlayan batılılaşma hareketlerinin etkisi ile resim sanatı da yeni yaklaşımlarla yönünü batı tarzı resim anlayışına çevirmiş, özellikle matbaanın kurulmasıyla birlikte önemini kaybetmeye başlayan minyatür yerini, bu yeni anlayışın eserlerine bırakmıştır (Demir, 2019:7). Başlangıçta saray duvarlarını süsleyen manzara resimleriyle başlayan avrupa tarzında resim anlayışı, yine aynı anlamda tuval resminin de başlangıcı sayılan sultan portreleriyle ivme kazanmıştır. Askeri ve sivil okullarda özellikle 1795’de Mühendishane-i Berri Hümayun okulunda ilk defa resim derslerinin verilmeye başlanmasıyla gelenekselden yeniliğe geçiş sağlanmış, 19. Yüzyılın hareketli sanat ortamını sağlayan temellerin atıldığı görülmüştür. Primitiflerle başlayan, gayrimüslimlerin oluşturduğu levanten gruplar tarafından

açılan sergilerle devam eden bu hareketli dönem özel derslerin verildiği atölyelerin yanında devlet tarafından açılan okullarla devam etmiştir. Osman Hamdi Bey (1842-1910), Süleyman Seyyid (1842-1913), Şeker Ahmet Paşa (1841-1907) gibi ressamın yetiştiği, Sanayi-i Nefise Mektebi'nin (1883) açılması ve mektebin mezunlarından olan İbrahim Çallı (1882-1960), Hüseyin Avni Lifij (1886-1927), Hikmet Onat (1882- 1977), Namık İsmail (1890-1935), Nazmi Ziya Güran (1881-1937), Feyhaman Duran (1886-1970) gibi genç ressamın resim eğitimi almak üzere Avrupa'ya gönderilmesi Türk resim sanatında çağdaş anlamda bir başlangıç olarak görülür (Özsezgin, 1983:20).

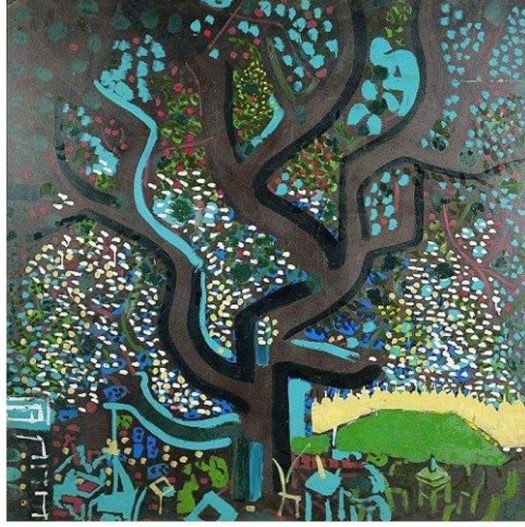
1914 yılında Birinci Dünya Savaşı ve gelişen olaylarla ülkeye geri dönen ressamın yeni resim anlayışlarıyla önce Osmanlı modernleşmesinin mimarları, ardından Cumhuriyet devrimlerini betimleyicisi olarak Türk resim sanatını yaygınlaştırma çabalarında önemli bir yerde konularak çağdaş Türk resim sanatının gelişiminde önemli rol oynamışlardır. Birinci Dünya savaşının yıkımlarıyla başlayan, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ile kurulun Cumhuriyet, İmparatorluktan ulus-devlete evrilmenin ve devletin devamlılığının gerekliliği için ideolojik bir yapılanmayı, milliyetçilik ve çağdaşlaşma üzerinden tanımlamıştır. Ulus-devlet için öngörülen bu ideolojik yapı ayırım gözetmeden, bütünleşmiş bir homojen toplum oluşturmada cumhuriyet dönemi kültür politikalarında önemli iki kavram olarak dikkat çeker. Türk resim sanatında, ulusal savaş ve kahramanlık gibi temalar milli bir kimlik oluşturma da konu seçiminden teknik ve üslup arayışlarına kadar İdeolojinin bir parçası olarak görülür. Diğer parça olan çağdaşlaşma yeni modern yaşam sahnelerinin, eğlence anlayışlarının figüratif bir anlatım diliyle eserlerde yerini alır. İdeolojinin net biçimde görselleştirilmesi amacı resimde içeriğin plastik değerlerin önüne geçmesine neden olarak, estetik yaklaşımların geride kalması sonucunu doğurmuştur (Germaner, 1996:7).

1950'ler ABD ve Avrupa'da savaş sonrası şekillenen sanat ortamında egemen olan soyut sanat ve popüler kültüre bağlı gelişen iki eğilimle Türk sanatında özellikle resim ve heykel alanlarında modern adına önemli atılımların atıldığı yıllardır. Artık modern sözcüğünün yerini non-figüratif'e, ulusal sözcüğünün ise milli sözcüğüne bıraktığı bu yıllar, ideolojisini kendi kültür, gelenekler ve tarihsel kökenlere bağlı bir yaklaşımdan geleneksel motif ve konulara aktaran sanatçılarla dikkat çekmektedir (Diri, 2019:45).

Resim sanatında milli ve yerel söylemler barındıran konulara yönelmeye ve geleneksel sanat alanlarında araştırmalar yapılmaya başlanmasıyla oluşan kimlik arayışları, Nedim Günsür, Fikret Otyam ve Mehmet Pesen gibi sanatçılarla değer kazanırken, geleneksel sanatlara ait motiflerin batı sanatının teknik özellikleri kullanılarak gerçekleşmesi dikkatleri kültürel konulara ve kültür öğelerine çekmeye başlamıştır.

Kültürel öğelerin zenginleştirdiği daha çok yerelliği çağrıştıran kültür, medeniyet ve modernlik gibi kavramlarla evrenselliği çağrıştıran çağdaşlık kavramları arasında ortaya konmak istenen kimlik arayışı dönemin tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Kültür Almanların tanımına göre; bir folklor, bir halk hareketi olarak yerellik barındıran bir kavramdır. Fransız düşüncesinde ise, okumuş bilgili ve entelektüel olmak anlamında daha evrensel bir özelliğe bürünür (Akay, 2010:42). Kavram olarak yerellekle medeniyet arasında bir köprü olarak görülen kültür, değerli şeylerin bir durağan bir topluluğu değil, daha çok bir gereç olduğudur. Toplumun her bireyinin katkıda bulunduğu değişken ve gelişen bir ağ olarak bireysel olandan daha büyüktür ve ancak bir insanın imgesel eylemlerinde yaşayıp büyüyebilir (Baynes, 2004:15). Varoluşunu, gelişimini ve sürekliliğini kendi yaşama eğiliminden alan kültür onu yaşatanla ilişkilendirilerek sanatın içerisinde yer alır. Gerek sanatın özü itibari ile kültürün içerisinde yer alması gerekse kültür öğeleri ile sanatın değer katmanlarına etki etmesi bireyin çabaları ile mümkündür. Bireysel olarak icra edilen kişi ve herkes tarafından da görevlendirilmiş bir icra yetkisinde olmayan sanat bu yönü ile özümleyici konumla yaratıcı konumun birbirine karıştırılmamasını zorunlu kılar (Dubuffet, 2010:24).

Toplumlara göre farklı şekillerde gelişen bireysellik, belli zaman dilimlerini işaret etse de sanatta farklı bir şekilde seyretmiştir. Bireysel bir eylem olarak ortaya çıkan sanat içinde yaşadığı toplumun değerlerini birçok zaman barındırsa da, sanatçının kendini basmakalıp düşüncelerden, doğmalardan ayırması ile içinde bulunduğu kültürel yapının dışında bir kimlik arayışı ile ayrılmıştır denilebilir. Bunun yanında içinde bulunduğu kültürün tüm öğeleri ile beslenen sanatçıların kimi zaman geleneksel olanı dolayısı ile belli süreçlerden süzülerek gelmiş öğeleri aktarma ya da savunma yolu ile bir kimlik oluşturma çabaları içerisinde oldukları görülür. Bu anlayışta olan Bedri Rahmi Eyüboğlu da Avrupa tarzı resim tekniği ile geleneksel Türk motiflerini imge ve biçimsellik uyarlayarak çalışmıştır (Görsel1).

Görsel 1. Bedri Rahmi Eyüboğlu, “Kartal Baba Çınarı, 1946 Duralit Üzerine Yağlıboya, 116 x 116 cm.

Bedri Rahmi Eyüboğlu gerek konu olarak gerek motifle biçimsellik ve yerellik anlamında Anadolu kültürünün bütün öğelerini kapsayan özgün kimliğini seçtiği halk sanatı örnekleri ile aktarmış, çağdaş teknikler kullanarak sonraki kuşaklara ilham kaynağı olmuştur.

Bedri rahmi öğrencilerinin oluşturduğu “10’ lar Grubu” Nedim Günsür, Leyla Sarptürk Gamsız, Hulusi Sarptürk, Mustafa Esirkuş, Saynur Kıyıcı Güzelson, Adnan Varınca, Mehmet Pesen, Orhan Peker, Turan Erol ve Fikret Elpe gibi sanatçılarla yine gelenekseli işaret eden bir kimlik arayışındadır. Türk sanatının çağdaş yaklaşımın “yerel ve ulusal” , “soyut ve evrensel” eğilimde seyretmeye başladığı yeni dönemin dikkat çeken sanatçılarından bir de Sabri Berkel’dir (Tansuğ, 2003:265).

Çağdaş Türk sanatında Berkel’in ortaya koyduğu kimlik, yerellik ile Batı modernizmi ekseninde değerlendirilmektedir. Batı tarzı resim anlayışında soyutlama eğilimi ile dikkat çeken sanatçı, yerel kültürün ritüel konularından yola çıkan çalışmalarında kaligrafik öğelerle dikkat çekerken, biçim, renk, motif ve tekrar eden formlar ile evrensel boyuta ulaşmıştır (Görsel 2).

Görsel 2. Sabri Berkel, "Zeybek", 1955, Duralit Üzeri Yağlı Boya, 67.5x46 cm.

Çağdaş Türk resim sanatının soyut sanat eğilimli çalışmaları ile bilinen Abidin Elderoğlu (1901-1974), renk, biçim ve açık-koyu gibi resim sanatının plastik öğelerini kullanarak oluşturduğu biçimsel kompozisyonlarında kaligrafik anlatımlı kompozisyonlar yapmıştır (Görsel 3). İslam etkisinde gelişen Türk sanatlarında hat sanatının görsel kültür öğelerini yeniden yorumladığı çalışmalarında ortaya konan kimlik yerelden evrensele uzanan yolculuğunun önemli örnekleri olarak görülür.

Görsel 3. Abidin Elderoğlu, “Kaligrafik Kompozisyon”, 1970, Seramik Baskı 30x39 cm.

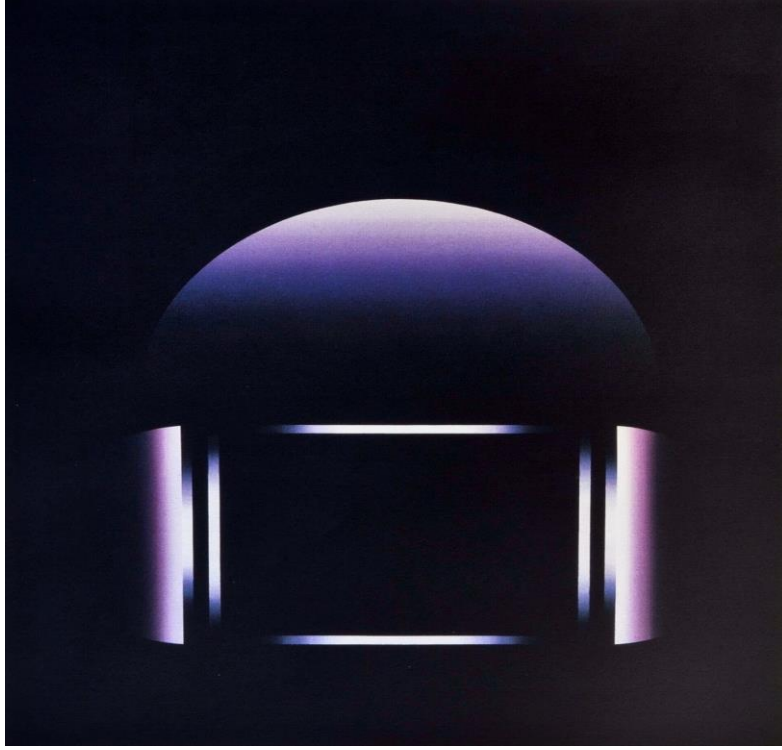
Soyut sanat akımlarının etkilediği “Müstakiller”, “Yeniler Grubu”ve “D” Grubu sanatçıları, eserlerinde gelenek ile ilişkisini koparmamış, kültür öğelerinden örnekler verdikleri özgün yapıtlarla çağdaş Türk sanatına yön vermişlerdir. Geleneksel sanatlar bu kültür öğeleri ile bezenmiş eşsiz örnekleri ile bu dönemin kimlik arayışlarında esin kaynağı olmuştur. Bu bağlamda eserleri ile dikkati çeken bir diğer sanatçı da Devrim Erbil’dir (1937). Türk minyatür sanatının yalın anlatım biçiminden yola çıkarak oluşturduğu eserlerde kent görünümleri, iki boyutlu bir anlatımla dikkat çekmektedir (Görsel 4), (Tansuğ, 2003:268).

Görsel 4. Devrim Erbil, "İstanbul", 2006, Tuval Üzeri Yağlı Boya 110 x 100 cm.

Geleneksel öğeleri çağdaş Türk sanatında bireysel üslubuyla aktaran Adnan Çoker (1927), mimari öğeler içeren çalışmalar üzerinden geometrik formlarıyla öne çıkar (Görsel 5).

Görsel 5. Adnan Çoker, “Yarım Küreler”, 2014, Pigment Baskı, 107.5x78.5 cm.

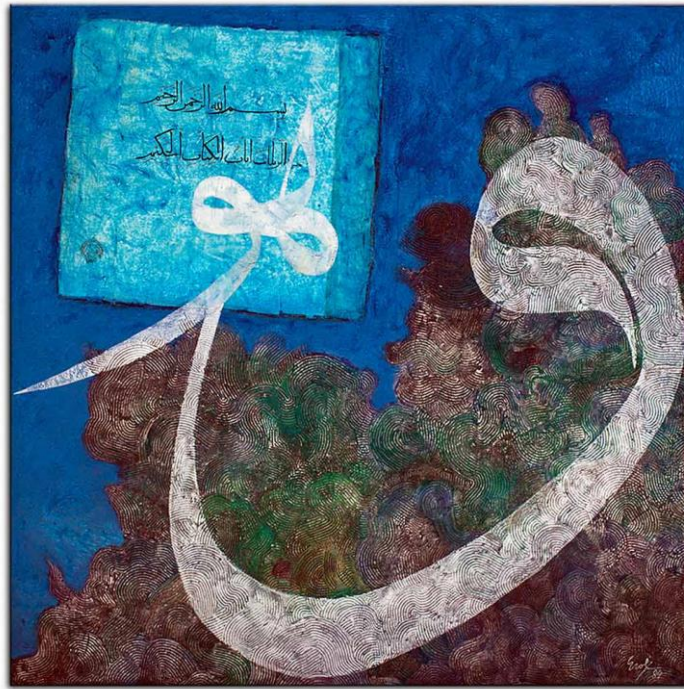
Geleneksel mimarinin özellikle Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin anıtsal yönünü ele alan çalışmalarında mekan, zaman ve gizem ilişkisini soyut bir anlatımla ele alırken alışlagelmış kalıpların dışında soyut geometrik formlarla yeni bir kimlik inşasına kapı açmaktadır.

1950’lerden özellikle 1970’li yıllara gelindiğinde, politik ve düşünce alanında hareketlenmelerin olduğu eleştirel yaklaşımların arttığı bir dönemdir. Bu dönem Geleneğin çağdaş düşüncelerle şekillenmiş yeni bir üretim süreci olarak ele alındığı, bir kimlik sorunsalı olarak yorumlanmaya başlandığı dönemdir. Gelenekten Çağdaşa, evrilen çağdaş Türk Sanatında içsellik, bireysel yaklaşım, yaşam ve belleğe ait sorgulamalar, modern resmin sorunları sanatçıların ele aldığı konulardır (Duben, 2008:13).

Kültür öğelerinde inanç temelli yaklaşımlar çağdaş sanatta oldukça yer almıştır. Kendi kültürel kimliğini çağdaş sanat içerisinde Türk-İslam medeniyetine özgü geleneksel formlarla aktaran sanatçılara bir örnekte Erol Akyavaş (1932-1999). İslam sanatlarını özellikle hat sanatından derlediği örnekleri çağdaş sanata uyarlayarak, varoluşun anlamını arar (Görsel 6).

Mimari, matematik, felsefe, tasavvuf ve din bilimleri gibi birçok farklı alanları kapsayan derinlikli araştırmalarla İslam ve doğu sanatlarının mistik ve felsefi yönünü eserlerine taşır. Eserlerine verdiği isimlerle dikkat çeken sanatçı doğu ve batı kültürü arasındaki ikilemlerini geleneğe bağlı eserlerle aşma yoluna gitmiştir.

Hat sanatının zengin kaligrafik öğelerini sembolize ettiği çalışmalarında yarattığı anlam zenginliği ile izleyicileri mistik bir yolculuğa çıkarır. Erol Akyavaşın eserlerinde açık bir şekilde ortaya çıkan kimlik arayışı düşünsel bağlamda derin araştırmaların ve değerlendirmelerin sonuç bulmuş halidir. Geleneksel sanatlar üzerinden aktarılan arayışın görsel yansımaları sanatçının içsel yolculuğunun kimliğe dönüştüğü çağdaş bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir (Yavuz, 2010:1).

Görsel 6. Erol Akyavaş, "Vav" 1984, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 115x115 cm.

Sonuç

Sanatçılar, belli bir coğrafyada, belli çevrede içerisinde yaşadığı toplumun değerlerinden beslenirken kültürel değerlerini, sosyal değişimlerin içerisinde görselleştirildiği yapıtlar üzerinden aktarırlar. Toplumun siyasi, ekonomik ve kültürel değişimlere bağlı olarak yönünü çevirdiği çağdaş yaşamı, oluşturmaya çalıştığı kimlikle anlamlandırır. Çağdaş Türk resim

sanatında kimlik arayışlarının incelenmesi ve kültür öğeleri ile açıklanması da önemli görülmüş, Doğu ve Batı arasında yol almaya çalışan çağdaşlaşma serüveninde Türk sanatçıların eğilimleri araştırmaya konu olmuştur. Türk resmine özgün nitelik kazandıran ve gelenekten beslenerek milli bir sanat oluşturma çabalarına yön veren sanatçıların kimlik arayışları ve kültür öğeleri eserler üzerinden incelenerek ortaya konmuştur. Tanzimat ve Cumhuriyet Dönemleri ile başlayan batılılaşma süreci, modernleşme idealiyle şekillenirken, kültürel ve toplumsal bir değişimle gelenekten gelen kimlikli bir üslup ortaya çıkmış, Bedri Rahmi Eyüboğlu konu ve motifle gerek biçimsellik gerek yerellik anlamında Anadolu kültürünün bütün öğelerini kapsayan özgün kimliğini seçtiği halk sanatı örnekleri ile aktarmıştır. Abidin kompozisyonlarında kaligrafik anlatımlı örnekleri ile İslam etkisinde gelişen Türk sanatlarında hat sanatının görsel kültür öğelerini yorumlayarak gelenekten evrensel uzanan bir kimlik ortaya koymuştur. Kent görünümüleri ve iki boyutlu anlatımı ile Devrim Erbil, Gelenegin inanç dünyasına açılan boyutu ile Adnan Çoker ve Açık bir şekilde hat sanatının öğelerini ortaya koyan Erol Akyavaş yeni çağdaş bir şekilde kimlik aktarımında bulunan sanatçılar olarak dikkat çekmektedirler.

Kaynakça

Akay, A. (2010). *Sanatın Gramları*, İstanbul: Bağlam Yayınları.

Baynes, K. (2004). *Toplumda Sanat*, Sanat.139, İstanbul: Yapı Kredi Kültür Yayınları.

Berk, N. ve Özsezgin, K. (1983). *Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Demir Alçıçek, S. (2019). *Türk Resim Sanatında (1900-1950) Toplumsal Olguları Görselleştiren Yapıtların Analizi*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: MSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Duben, İ. ve Yıldız, E. (2008). *Seksenlerde Türkiye'de Çağdaş Sanat: Yeni Açılımlar*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Germaner, S (1996). *18. Yüzyıl Avrupa Resmi*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Diri, T. (2019). *Geleneksel Sanatların Çağdaş Türk Resim Sanatına Yansımaları*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: MSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tansuğ, S. (1997). *Gelenek Işığında Çağdaş Sanat*, İstanbul: İz Yayıncılık.

Tansuğ, S. (2003). *Çağdaş Türk Sanatı, İstanbul: Remzi Kitapevi.*

Gelenekten Çağdaşa, Modern Türk Sanatında Kültürel Bellek (2010). İstanbul Modern Sanat Müzesi, İstanbul: Mas Matbaacılık A.Ş.

Görsel Kaynakça

Görsel 1. Eyüboğlu, "Kartal Baba Çınarı, 1946 Duralit üzerine yağlıboya, 116 x 116 cm. <http://www.siirparki.com/bedrires.html> Erişim tarihi: 08.01.2024.

Görsel 2. Berkel, "Zeybek", 1955, Duralit üzeri yağlı boya, 67.5x46cm. <http://lebrizimages.net/img/glrs/0369/web/muz0623/html/files/assets/seo/page42.html> Erişim tarihi: 08.01.2024.

Görsel 3. Elderoğlu, "Kaligrafik Kompozisyon", 1970, Seramik Baskı 30x39cm. <https://www.artiummodern.com/urun/2918331/abidin-elderoglu-1901-1974-isimsiz-eczacibasi-koleksiyonu-ndan-seramik-uzer> Erişim tarihi: 08.01.2024.

Görsel 4. Erbil, "İstanbul", 2006, Tuval üzeri yağlı boya 110 x 100cm. <https://artam.com/muzayede/333-online-muzayede/devrim-erbil-1937-istanbul-2> Erişim tarihi: 08.01.2024.

Görsel 5. Çoker, "Yarım Küreler", 2014, Pigment Baskı, 107.5x78.5cm. <https://www.istanbulsanatevi.com/turk-ressamlar/adnan-coker-hayati-ve-eserleri-1927/> Erişim tarihi: 08.01.2024.

Görsel 6. Akyavaş, "VaV"1984,tuval üzerine yağlı boya, 115x115 cm. <https://www.istanbulsanatevi.com/turk-ressamlar/erol-akyavas-hayati-ve-eserleri/> Erişim tarihi: 08.01.2024.